

Jaunie muižnieki

Latvija ir viena no tukšākajām vietām Eiropā, gandrīz vienīgā valsts, kur galvaspilsētā nav saglabājies neviens pilsonu dzīvoklis un laukos — neviens muiža ar seno laiku iedzīvi un iemītniekiem. Tik skarba ir Rundāles pils direktora Imanta Lancmaņa diagnoze.

Un tomēr ir **muižas, kurās atkal dzīvo cilvēki**. Vai viņus var saukt par mūslaiku muižkungiem? *Ir vasaras ekspedīcijās dosies radošo industriju portāla Fold.lv redaktore Veronika Viļuma un LTV raidījuma Adreses autors Mārtiņš Ķibilds*

Teksts un
foto —
Mārtiņš
Ķibilds

Das kurländische Herrenhaus*

KUKŠU muižā ar saimnieku Danielu Jānu esmu sarunājis tikties darbdienas ritā vienpadsmītos. Dienu iepriekš saprotu, ka nepagūšu, un īszinā lūdzu, vai varam pārlikt pusstundu vēlāk. «Jā, protams,» Daniels atbild. Taču pa ceļam Pūrē lej asfaltu un ir sastrēgums, es kavēju un rakstu atkal: «Man vēl 20 minūtes!» — «Nav problēmu,» atbild Daniels. Kad iebraucu muižā, kungu māja ir klusa un tuksa, zvanu Danielam, un viņš atsaucas: «Esmu dārzā, nāku!» Tajā brīdi saprotu, ka mans galvaspilsētas stress te ir nevietā, stundas attālumā no Rīgas esmu nokļuvis lauku miera ostā, kur laiks tikšķ krietni lēnāk. Vismaz par simt gadiem lēnāk.

Kukšas nav vienkārši kārtējā atjaunotā un par viesnīcu pārtaisitā Latvijas muiža.

Daniels tic, ka Latvijas muižas var paglābt tādi kā viņš — turīgi vēstures entuziasti

Te ir nojaukta robeža starp privāto un publisko un — pats galvenais — robeža starp laikiem. Muiža patiešām izskatās tā, it kā būtu brīnumainā kārtā paglābusies no visām pēdējā gadsimta riebeklībām — no agrārās

reformas, vācbaltiešu patriekšanas, kolhozu barbarisma, atjaunotās valsts nabadžības — un tajā joprojām mitinātos sensenie dižciltīgie ipašnieki.

Tā, protams, nav. Kopš pagājušā gadsimta 20. gadiem te bijusi pagasta pienotava, vēlāk kolhoza kantoris, pēc tam — pamesta, brūkoša postaža. Bet 1999. gadā notika tas, ko Rundāles pils direktors Imants Lancmanis uzskata par vienīgo reālo priekšnoteikumu Latvijas muižu cildei atdzimšanai — bagāts cilvēks to nopirkā, jo gribēja tajā dzīvot. Nevis dzīvot muižā, lai taisītu tajā biznesu, bet taisīt muižā biznesu, lai varētu tajā dzīvot. Tā ir milzu atšķirība.

Daniels Jāns ir vācietis bez jebkādām vēsturiskām saknēm Latvijā. Un nav arī aristokrāts. Latvijā viņš ir kopš agrīniem deviņdesmitajiem, kad sāka biznesu kā viesnīcu *Hotel de Rome* un *Konventa sēta*

Cēlais, teiksmainais svešvārds «pastorāle»
Kukšu muižai senā dzirnavu diķa krastos atbilst
pilnībā – patiešām idilliska lauku ainava.
Kungu mājas pamatakmens likts 1720. gadā

Muižas viesnīcas restorānā nav ēdienkartes,
un katru dienu jāēd kas cits. Šovakar – jūras
velns. Tomēr viena vērtība ir nemainīga, tas ir
šefpavārs un muižas saimnieks vienā personā –
Daniels Jāns

ipašnieks. Bet nu jau vairāk nekā desmit
gadus Rīgas viesnīcas ir pārdevis un saimnieko
izmēros daudz pieticīgākā viesnīciņā savā lauku mājā. Tā tiešām ir pieticīga
tikai izmēros, bet ne izskatā. Muižas kungu
māja gluži vai plīst no greznības un interje-
ra priekšmetu pārbagātības, un tieši tāpēc
tik loti atgādina muižas, kādas esam redzē-
juši vecās miera laiku fotogrāfijās. Lustras
un mēbeles, trauki un grāmatas, glezna-
un skulptūras...

Vecie svinību zāles sienu zīmējumi ar idilliskām mazpilsētu ainavām bija saglabājušies un ir rūpīgi restaurēti. Kas tās par ainavām, gan nav zināms, jo mākslinieki tās savulaik zīmējuši pēc standarta paraugu katalogiem

Daniels ir kolekcionārs un jau sen investē vēstures un mākslas priekšmetu iegādē. Prasu, vai viņš maz zina, cik priekšmetu mājā ir. Protams, viņš atbild, līdz pēdējam, jo viss ir apdrošināts. Pārdesmit tūkstoši vismaz. Vai šādi viņš iekārtojis māju tikai tādēļ, lai atdotu tai seno laiku sajūtas? «Es nevarētu te dzīvot, ja tā nebūtu arī mana gaume un dzivesstils. Man patīk šāds mājīgums. Taču nenoliedzami arī ēka uzliek pienākumu pret stilu.»

ZAPTES BURKAS PILĪ

Mājīgums ir īstais vārds, kas izsaka Kukšu muižas pievilcību. Neraugoties uz greznību, māja neatgrūž, jo neslēpj, ka te dzīvo cilvēki. Priekšnamā zem pasakaini dārga baroka skapja rindiņā saliktas Daniela kurpes, uz plaukta pie neogotikas stila sienām – novalkātas cepures, virtuvē uz vecajām kāpnēm – tukšas olu kastes, spainis ar apvītām lauku pūķēm un suņa bļodas. Ari malkas klēpis pie virtuves podiņu plīts nav butaforija, jo tajā patiešām gatavo ēst. Un uz galda – svaigi vārīta pašmāju zemeņu ie-vārijuma burciņas ar Spilvas un Hellmann's majonēzes vāciņiem. Kā jau mājās.

Muižas bagātīgie interjeri nav butaforiski ne tikai tāpēc, ka viss ir īsts un vērtīgs, bet arī tāpēc, ka personisks. Katrai lietai ir stāsts. Kāds vācu draugs uzdzīvinājis Indijā izgatavotas koka kolonnas, kas tagad rotā terasi otrajā viesu mājā, agrākajā muižas pie-notavā. Kāds cits – vērtīgas marmora plāksnes, kas kļuvušas par iedvesmu greznas vannasistabas interjeram. Vēl kāds – savu veco alus kausu kolekciju. Parastā viesnīcā senas fotogrāfijas pie sienām, visticamāk,

Saimnieka kolekcijā ir ap 500 gleznu, liela daļa – latviešu mākslinieku. Nav brīnuma, ka tādam daudzumam vieta jāmeklē arī pie griestiem. Ari daudzajām pūralādēm ir praktisks pielietojums, tajās glabājas viesnīcas gultasveja

būs bezpersonisks reproducijas, turpretī Kukšu muižas vienā no viesu numuriniem virs gultas ir Daniela vecvecāku foto, turpat blakus – mamma bērnības bilde.

Līdz pagājušajai vasarai te dzīvoja arī pati mammite. Tētis bija miris jau agrāk, un Daniels negribēja mammu atstāt vienu

Veranda ar krāsainu stiklu logiem un puķaini apgleznotām dēļu sienām ir müslaiku fantāzija par to, kāda varēja izskatīties vecā, jo no tās bija saglabājušies tikai akmens pamati. Skaista fantāzija

kādā Vācijas pansionātā, tāpēc pēdējos dzīves gadus viņa laimīgi pavadija Latvijas laukos. Savulaik arī Vācijā Daniels dzīvojis mazītīņā lauku ciematā – vēl viens iemesls, kāpēc, pametot stresa pilno Rīgas aprindu dzīvi, viņš tik labprāt pārcēlās uz Kurzemes nekurieni.

PAVĀRS, DĀRZNIEKS, ARHITEKTS

Tieši Daniels ir visielākais Kukšu omulības iemesls. Lauku viesnīcīņa, kur klausuli ceļ un viesus sagaida pats saimnieks, – tas ir vispatiesākais viesmīlības etalons, un Daniels to nedara skata pēc, tas patiešām ir viņa darbs. Ja vien te nenotiek kāzas vai kāds cits liels pasākums, ikdienā viesiem un darbiniekiem ēst gatavo tikai pats Daniels. Pats arī apkalpo viesus pie galda un nedzen prom savu pinkaino suni Gizmo, kad tas dublājins izguļas viesiem pie kājām uz dārgā Austrumu tepiķa.

Arī dārzs ir Daniela stihija, tajā viņš ro-sās pats un izrīko paligus. Dzirdu, ka vecie lauku papi, kas plauj zāli, uzrunā Danielu uz «tu». Īpašs saimnieka lepnumis ir sakņu un augļu dārzs pašu virtuvei. Bet pamatīgā to-mātu siltumnīca esot dāvana dzimšanas die-nā. «Kas tad tādu ir atlāvies?» brīnos. «Pats. Es pats sev to uzdāvināju,» smejas Daniels.

Daudz naudas un dārga kolekcija nav galvenie priekšnoteikumi, lai iepūstu jaunu dzīvību vērtīgā valsts arhitektūras pieminekli. Ir vajadzīga arī saimnieka izpratne un mīlestība, un Kukšam ir laimējies arī ar to. Daniels nesteidzās un visu darja pamatīgi, gandrīz septiņus gadus.

Neraugoties uz nolaisto stāvokli, lielākā daļa kungu mājas vēsturisko interjeru (gleznojumi, durvis, krāsnis) bija saglabāju-sies un tika profesionāli restaurēta. Ľoti pa-lidzējis Imants Lancmanis, kurš jau padomju laikos Kukšās veicis izpēti. Konsultējis arī Daniela paziņu, mākslas zinātnieks un liels dārzu fans Ojārs Spārītis (nupat Daniels vi-ņam esot sarūpējis kādu īpaši retu ābolu šķirni no Vācijas).

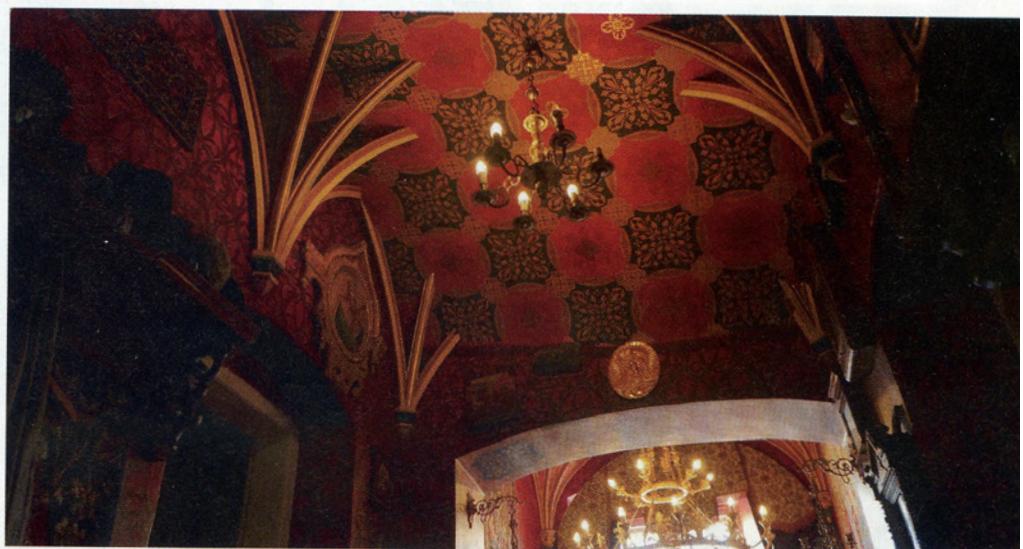
Atjaunošanā ļoti noderējis sens agrākā muižas īpašnieka testaments – tajā bija sīki uzskaitītas interjera detaļas un pievienots plāns. Telpās, kur vēsturiskie interjeri bija zuduši vai tika izbūvētas no jauna (piemēram, viesu numuri kungu mājas jumta stā-vā un pienotavā), Danielam nav palidzējis neviens interjerists – viiss ir paša izdomāts.

NĀKOTNE LABĀS ROKĀS

Daniels tic, ka Latvijas muižas var paglābt tādi kā viņš – turīgi vēstures entuziasti. Jau vairākiem saviem vācu draugiem viņš pa-lidzējis atrast te muižas, arī netālo Pūres muižu.

Taču vai taisnība, ka Kukšu muiža tiek pārdota? Daniels nopūšas un atbild ar vācisko *jein*. Jā un nē. Viņš saprot, ka vienā dienā šādu miljonus vērtu īpašumu nevar pārdot. Taču skatās arī uz priekšu – pēc dažiem gadiem viņam būs 60, laiks pensijai, celošanai un dzives baudīšanai. Uzturēt muižu tikai kā dzīvojamo māju – nē, tik bagāts viņš neesot. Tomēr, redzot te Daniela ielikto mīlestību, viņa solijums atstāt māju labās rokās skan ti-cami. Tāpat kā pagaidām vēl izplūdušais pa-ša nākotnes zīmējums: «Iešu uz citu vietu, un sākšu visu no sākuma.» ●

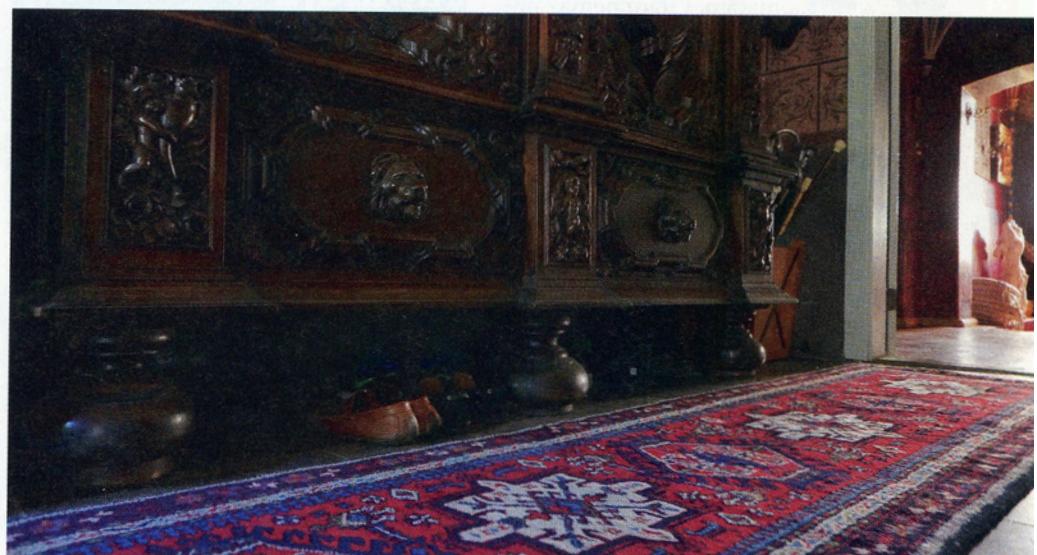
* Kurzemes muiža jeb kungu māja – no vā-cu val.

300 gadu vecās muižas interjeri daudz mainījušies 19. gs. otrās puses modernizācijā. Jā, šādi neogotikas stila griesti pirms nedaudz vairāk nekā simt gadiem bija ļoti moderni

Agrāk viņus sauca par kalpiem, šodien tāds vārds vairs nav politkorekts un ir jāsaka «personāls» vai «servisa darbinieki». Taču būtība jau nemainās – tie ir parastie ļaudis iz tautas, kas par atalgojumu palīdz saimniekam mājas darbos

Pils ir dzīva! Priekšnamā zem pasakaini dārga baroka skapja rindiņā saliktas saimnieka kurpes